

Συνέντευξη με τον Πρωτοψάλτη της Ι.Μ. Μόρφου Μάριο Αντωνίου (1ο μέρος)

[Πολιτισμός](#) / [Συνεντεύξεις](#)

Με τον όρο βυζαντινή μουσική αναφερόμαστε στο γραπτό έντεχνο μουσικό ελληνικό πολιτισμό και ειδικότερα στην μελοποιία της βυζαντινής και μεταβυζαντινής μουσικής. Για το θαυμαστό αρχιτεκτόνημα της βυζαντινής μελοποιίας, μας μίλησε ο Μάριος Αντωνίου, Πρωτοψάλτης της Ι.Μ. Μόρφου, Μουσικολόγος και ένας εκ των συγχρόνων μελοποιών και μαϊστόρων του βυζαντινού μέλους.

Ο Πανιερώτατος Μητροπολίτης Μόρφου κ. Νεόφυτος

Πεμπτουσία: Θα θέλαμε να μας μιλήσετε για την έννοια της μιμήσεως στην ψαλτική. Πρέπει να μιμούμαστε τους δασκάλους μας; Σε τι να τους μιμούμαστε;

Μάριος Αντωνίου: Ένα πολύ σημαντικό στοιχείο που συντελεί στην ολοκληρωμένη παιδεία του μαθητή της ψαλτικής, είναι η μίμηση του δασκάλου του σε διάφορα επίπεδα. Εννοείται ότι αυτό εξαρτάται από το αισθητήριο του μαθητή, αλλά και την μεταδοτικότητα του δασκάλου. Ο μαθητής καλείται να μιμηθεί το ύφος του δασκάλου, το ήθος του, την γενικότερη στάση του στο αναλόγιο, ακόμα και την συμπεριφορά του προς τους συναδέλφους και τους ιερείς. Αυτά παίζουν μεν σημαντικό ρόλο στην ψαλτική ωρίμανση του μαθητή, ειδικά εάν αυτός είναι σε νεαρή ηλικία, προϋποθέτουν δε την απαραίτητη μαθητεία του στο αναλόγιο. Άλλωστε εκεί γεννιούνται οι ψάλτες, εκεί μεγαλώνουν και αναδεικνύονται. Αργότερα με την απόκτηση της κατάλληλης γνώσης (γραφτής και προφορικής παράδοσης, θεωρίας κ.α.) και εάν υπάρχει το απαραίτητο τάλαντο, μπορεί ν' αρχίσει η μίμηση εις το μελοποιείν.

Ο Μάριος Αντωνίου σε ώρα ακολουθίας

Π.: Ασχολείστε με την μελοποιία και την σύνθεση βυζαντινών μελών. Μπορείτε να μας πείτε γι' αυτήν την διαδικασία; Είναι μια εύκολη υπόθεση; Ποιες είναι οι προϋποθέσεις για να συνθέσει κανείς;

Μ.Α : Κατ' αρχάς θα ήθελα να πω ότι η ενασχόληση μου με την μελοποιία ξεκίνησε από τα πρώτα κιόλας εφηβικά μου χρόνια. Αυτό προέκυψε αρχικά μάλλον λόγω του νεανικού μου ενθουσιασμού και ζήλου. Βεβαίως οι πρώτες μου συνθέσεις ήταν αντικειμενικά ανώριμες και προέκυψαν χωρίς ουσιαστικό ερέθισμα. Δεν είχα την τύχη να με διδάξει κάποιος. Όμως η συστηματική και συχνή «τριβή» μου με το αντικείμενο με έκαναν πιο έμπειρο. Η μελέτη συνθέσεων παλαιότερων και νεοτέρων μελοποιών ήταν ο δάσκαλός μου. Έβλεπα π.χ. πώς οι διάφοροι μελοποιοί τονίζουν ένα ιδιόμελο, ένα χερουβικό, μιὰ δοξολογία. Δεν είχα παρά να μιμηθώ τον τρόπο που αυτοί μελοποιούν. Ας μη ξεχνούμε ότι και αυτοί μιμήθηκαν τους προγενεστέρους. Πόσο «καλά» ή «κακά» είναι τα μελοποιήματά μου, θα το κρίνουν οι συνάδελφοι και η ιστορία.

Πάντως με την μελέτη, όπως προείπα, της προφορικής και γραπτής μας παράδοσης, προσπαθώ να μελοποιώ αναλόγως της σημερινής ψαλτικής και λειτουργικής πραγματικότητας, σύμφωνα με το δικό μου μουσικό - ψαλτικό

αισθητήριο. Προσπαθώ δηλαδή να μελοποιώ κάτι το οποίο θα έχει λειτουργική χρήση. Δεν κάνω τέχνη για την τέχνη. Πολλά μελοποιήματα έχουν περιπέσει σε αχρησία γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο. Γι' αυτό και συνθέτω συνήθως όταν παραστεί λειτουργική ανάγκη, π.χ. με την σύντμηση ενός παλαιού αργού μέλους ή όταν το στιχηράριον μιας ακολουθίας είναι ατόνιστο.

Π.: Στις μέρες μας δεν έχουμε μελοποιούς ή δεν έχουμε μελοποιούς σαν τον Πέτρο Πελοποννήσιο. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι δεν υπάρχει ανάγκη ή ότι η βυζαντινή μουσική δεν χρειάζεται μελοποιητική ανανέωση;

Μ.Α.: Δεν συμφωνώ με την άποψη αυτή, ότι δηλαδή σήμερα δεν υπάρχουν καλοί μελοποιοί. Ωστόσο μπορώ να δεχτώ ότι για διαφόρους λόγους οι σύγχρονοι δεν βρίσκονται στο ίδιο συνθετικό επίπεδο με τους παλαιότερους. Πάντοτε υπήρχαν οι «καλοί» και «μη καλοί» μελοποιοί. Σίγουρα ο Πέτρος Λαμπαδάριος είναι και θα παραμείνει μία εξαιρετική περίπτωση μελοποιού και μάλλον η σύγκριση οποιουδήποτε με αυτόν θα ήταν άδικη. Καμιά φορά μυθοποιούμε τα πράγματα περισσότερο απ' ότι πρέπει. Η γνώμη μου είναι ότι οι συγκρίσεις μελοποιών θα πρέπει να γίνονται συγχρονικά. Δηλαδή η ιστορία θα πρέπει να κρίνει τον κάθε μελοποιό σύμφωνα με την εποχή που έζησε, τον γεωγραφικό χώρο της διαμονής του, τους δασκάλους του και κυρίως το ψαλτικό και το γενικότερο μουσικό ή και εκκλησιαστικό περιβάλλον που έδρασε, ίσως ακόμα και τις ευκαιρίες που του έχουν δοθεί.

Δεν ενστερνίζομαι την γνώμη ότι η ψαλτική χρειάζεται μελοποιητική ανανέωση. Ανανέωση σε τί; Δόξα τῷ Θεῷ, παραλάβαμε από τους προγενεστέρους πλούσια γραπτή και προφορική παράδοση. Είναι νομίζω αποδεκτὸ ἀπὸ όλους ότι σε γενικὲς γραμμὲς ακολουθούμε μέχρι σήμερα την ψαλτικὴ παράδοση που χάραξε στο «*Ἀναστασιματάριο*», «*Εἱρμολόγιο*» και «*Δοξαστάριό*» του ο Πέτρος Λαμπαδάριος, ὅπως μας παραδόθηκε στις πρώτες ἐντυπες ἐκδόσεις της Νέας Μεθόδου ἀπο τους τρεις Δασκάλους, ἀλλὰ και στα «*Ταμεία Ἀνθολογίας*» των τελευταίων. Οι τυπικὲς διατάξεις, ὁ τρόπος και ο χρόνος τέλεσης των ακολουθιών παραμένει ἐν πολλοίς ο αὐτὸς και σήμερα. Επομένως χρειάζεται να συντεθεῖ ἓνα νέο «*Ἀναστασιματάριο*» ἢ ἓνα νέο «*Εἱρμολόγιο*»; Η ανανέωση ἴσως να χρειάζεται μόνο σε θέματα αισθητικῆς της εποχῆς μας.

Αλλά και από την άλλη, δεν μπορώ να πω πως δεν υπάρχει ανάγκη. Η τέχνη και η παράδοση είναι ζωντανοί οργανισμοί και άρα δεν μπορούν να μείνουν στάσιμοι. Κάποτε ο πολύς Κωνσταντίνος Ψάχος είπε ότι για να προχωρήσουμε μπροστά, πρέπει να στραφούμε προς τα πίσω. Εάν δηλαδή παραστεί η ανάγκη να μελοποιηθεί κάτι, θα πρέπει να γίνει με τον τρόπο που εξηγήσαμε προηγουμένως και σύμφωνα με τα τρέχοντα δεδομένα της ορθοδόξου λατρείας.

<http://bitly.com/1PShwlx>